Nuorten oikeus kuulua ryhmiin ja yhteisöihin

Nuoruus on elämänvaihe, jossa yksilö etsii paikkaansa maailmassa, kehittää identiteettiään ja oppii toimimaan osana erilaisia sosiaalisia ympäristöjä. Tähän kasvuun ja kehitykseen kuuluu olennaisena osana oikeus kuulua ryhmiin ja yhteisöihin, koulussa, harrastuksissa, vapaa-ajalla ja verkossa.

Nuoruuden kehitystehtävät ja kuulumisen merkitys

Nuoruuden keskeisiin kehitystehtäviin kuuluu itsenäistymisen ja oman identiteetin rakentamisen ohella sosiaalisten suhteiden luominen ja ylläpitäminen. Nuori tarvitsee toisia nuoria ympärilleen kasvaakseen ja oppiakseen vuorovaikutustaitoja, empatiaa, vastuunkantoa ja yhteistoimintaa. Ryhmässä toimiminen tukee nuoren psyykkistä hyvinvointia, vahvistaa osallisuuden tunnetta ja vähentää yksinäisyyden sekä syrjäytymisen riskiä.

Oikeus kavereihin ja yhteisöihin

Jokaisella nuorella on oikeus ystävyyssuhteisiin ja yhteisölliseen osallisuuteen riippumatta taustastaan, ominaisuuksistaan tai elämäntilanteestaan.
Ystävyyssuhteet tarjoavat emotionaalista tukea, auttavat käsittelemään nuoruuden haasteita ja rakentavat perustaa luottamukselle ja sosiaaliselle pääomalle, jota tarvitaan myöhemmässä elämässä. Koulun, nuorisotyön ja perheiden tehtävänä on varmistaa, että jokaisella nuorella on mahdollisuus kuulua ryhmään, jossa hänet hyväksytään omana itsenään.

Oppiminen yhteisöissä

Ryhmässä toimiminen on myös merkittävä oppimisen areena. Yhteisöt tarjoavat mahdollisuuden kehittää sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, vahvistaa omaa identiteettiä ja harjoitella yhteiskunnallista osallisuutta. Erilaiset yhteisöt, koululuokat, harrastusryhmät ja digitaaliset verkostot, tarjoavat tilaisuuksia oppia yhdessä, jakaa kokemuksia ja rakentaa yhteisiä arvoja.

MAAT-mallin mahdollisuudet ennaltaehkäistä ja tukea

Moniammatillinen alueellinen toimintamalli (Helsingissä MAAT-malli) tarjoaa käytännön keinoja varmistaa, että nuorten ryhmien yhteisöllisyys tukee myönteistä kasvua ja turvallisuutta.
Mallin vahvuus on ripeä reagointi ja eri toimijoiden yhteistyö sekä yksilöllisten tuen tarpeiden mahdollistaminen. Parhaimmillaan tämä tehdään yhdessä koulun ja oppilaitosten, nuorisopalveluiden, sosiaalityön, poliisin ja järjestöjen kanssa, kun nuorten ryhmissä havaitaan häiriökäyttäytymistä, rikollisuuden ihannointia, rikoksia tai muuta huolta herättävää toimintaa. Yhdessä voimme ratkaista moninaisten nuorten kompleksisia ilmiöitä.

Yhteisöllisyyteen perustuva lähestymistapa tarkoittaa, että ryhmän positiivista voimaa ei kielletä, vaan sitä vahvistetaan. MAAT-mallin kautta voidaan:

- tunnistaa ajoissa ryhmät, joissa nuorten käyttäytyminen alkaa muuttua riskialttiiksi,
- kohdata nuoret ja heidän perheensä ripeästi ja luottamuksellisesti,
- tarjota mielekästä tekemistä, harrastuksia ja turvallisia aikuisia,
- ohjata ryhmätoimintaa takaisin rakentavaan ja yhteisölliseen suuntaan.

Mallin lähtökohtana on, että nuoren oikeus kuulua ryhmään säilyy, mutta aikuisten tehtävänä on tukea ja ohjata tätä kuulumista niin, että se edistää kasvua eikä vahingoita ketään.

Nuorten oikeus kuulua ryhmiin ja yhteisöihin on perusoikeus, joka tukee heidän kasvuaan täysivaltaisiksi, vastuullisiksi ja hyvinvoiviksi yhteiskunnan jäseniksi.
MAAT-malli antaa konkreettisen rakenteen sille, miten yhteiskunta voi sekä tukea nuorten positiivista yhteisöllisyyttä että puuttua ajoissa negatiivisiin ilmiöihin.
Siten se yhdistää oikeuden kuulumiseen ja velvollisuuden välittää, jokaisella nuorella on oikeus ryhmään, mutta myös oikeus turvalliseen ja hyvää edistävään yhteisöön.